Elke synode is één offer, met name van haar leden afgevergd. Maar het is ditmaal wel bizonder groot.

Men kan het trouwens aan de vergadering aanzien. Heel de vertegenwoordiging van de kerken over de duitsche grens moest wegblijven. Enkele afgevaardigden moesten wegens militairen dienst zich laten vervangen door een secundus. Eenige buitenlanders bleven weg, en die er zijn, zullen wel tobben over de vraag, hoe ze op z'n best weer thuis zullen komen. Ik denk dat niemand de synode van Sneek vergeten zal. Niet zoozeer om wat door de synode zelf zal worden verricht, als wel om hetgeen, vóór er nog iets ter hand genomen worden kon, in de wereld te doen was.

Voor velen was het een verrassing, dat de leider van den bidstond precies om 8 uur zijn toespraak beëindigde, en dat toen ineens door luidsprekers het radiotijdsein van 8 uur klonk: de rede van H.M. de Koningin werd in de kerk doorgegeven; luidsprekers in de hoeken. 't Was een indrukwekkend moment, en een uitstekende gedachte. Wie het plan voor 't eerst geopperd heeft, moge zich van veler hartelijken dank verzekerd houden.

Nadat de radiorede was aangehoord, werd het gebed uitgesproken, de dienst beëindigd en konden de leden de Sneeker families en elkander ontmoeten.

Buitenlanders.

Reeds hebben twee buitenlandsche afgevaardigden het woord gevoerd: ds van Dellen en prof. du Toit, uit Noord-Amerika de één, uit Zuid-Afrika de ander. Dr Beets, eveneens uit Noord-Amerika, was ook present en moet op dit oogenblik nog zijn toespraak houden.

Beiden vertelden interessante dingen van de kerken, die zij vertegenwoordigden, en gaven gelegenheid, een blik in hun kerkelijk leven te slaan of deden het met gepaste vrijmoedigheid in het onze. Over en weer werden verzekeringen gedaan van elkander noodig te hebben.

Waar nu het contact langs den weg der officieël kerkelijke instanties meestal uiterst moeilijk en kortstondig blijft, daar zal met name langs den weg van den officieuzen voorlichtingsdienst, en niet het minst van de behandeling der vraagstukken van onzen tijd, dit van elkander leeren en profiteeren willen, moeten blijken. Op dit punt is reeds vooruitgang te bemerken. Het moge in die lijn voortgaan.

Een ridder.

Bizonder aardig was het moment van Woensdagmiddag, toen onder applaus de voorzitter mededeelde, dat prof. Greijdanus, „ridder in de exegese van het Nieuwe Testament", door Hare Majesteit de Koningin was benoemd tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw. De waardeerende toespraak van den praeses gaf een zinspeling op de toespraak van prof. Ridderbos, waarin de anecdote voorkwam van een Zuidafrikaan, wien verteld was van iemand, die „overwerkt" was. De Zuidafrikaan begreep niet, wat dat was. Het scheen, aldus de voorzitter, alsof prof. Greijdanus van dien Zuidafrikaan wel wat weg had. Ook ons blad wenscht prof Greijdanus van heeler harte geluk.

Toespraak dr Beets.

Dr Beets sprak er zijn vreugde over uit, dat de schoone belijdenis onzer vaderen in ons land zoo krachtig weerklank vond. Deze zendingsspecialiteit had grooten eerbied voor ons zendingswerk. Met nadruk pleitte spr. voor practische erkenning van de oecumenische gedachte: het zoeken van nader contact tusschen allen die in de groote beginselen het eens zijn, over heel de wereld.

Uit eigen jeugd herinneringen gevende (dr Beets is in het destijds zoo „moderne" Noord-Holland groot geworden) bracht spr. naar voren, hoe het destijds mogelijk was, dat hem tot op 16-jarigen leeftijd nooit van Christus gesproken was. Witte velden! Ook in Nederland! En dan: witte velden, ook in Suriname, West-Indië, en onze Oost. Met een krachtige opwekking om zooveel mogelijk te staan naar uitbreiding van het Zendingswerk.

Een „belangeloos" arbeider.

Mooie aansluiting gaf hieraan de toespraak van den Heer Wolterbeek, die, zooals opgemerkt werd (niet door spr. zelf), zonder eenig bezwaar voor de zendingskas zich geven wilde als docent aan de opleidingsschool te Djokja. Verkwikkend, zulke momenten.

K. S.

Artikel XIII K.O. (II.) *)

De afwijking van Rutgers (men zou kunnen zeggen: gesanctioneerd door de Synoden van 1923 en 1930 [1]), dreigt geconsolideerd en verergerd te worden niet alleen door de gepropageerde landelijke samenwerking, doch bovendien door de propaganda, zij het slechts hier en daar gevoerd, voor een verzekering. Concreet is het geval aan de orde gesteld in Friesland. Uit de gedachtenwisseling, gevoerd tusschen Ds Boeijinga in zijn „Kerkbode" en Dr W. A. van Es, leid ik af, af staat het er niet met zooveel woorden, dat hier gedacht wordt aan een collectieve verzekering (dus eene, die alle Kerken in het betrokken provinciale ressort zou omvatten) en niet een individueele (dus zoo eene, die elke Kerkeraad individueel, geheel zelfstandig voor zijn eigen predikant zou kunnen sluiten). Uiteraard zou de laatste vorm zeer wel aanvaardbaar zijn, ook bij de hoofdgedachte-Rutgers. Doch ik ben het volkomen met Ds Boeijinga eens, dat de collectieve verzekering, zooals Friesland thans in studie heeft genomen, inderdaad een principieele afbuiging is van Rutgers Sr, waarmee Friesland vanzelf het recht verspeelt om bezwaar te maken tegen de afbuiging, die de rest der Nederlandsche Kerken zich hebben veroorloofd. Maar niet alleen van Rutgers, ook van (H. H.) Kuyper, Hania en Meijering en van de vroegere Synoden (1923 e.v.) buigt Friesland af. Want in hun rapport aan de Synode-1923 hebben de evengenoemde deputaten onder de „regelen", die „in acht behooren genomen te worden" ook genoemd: g e e n vorming van algemeene fondsen of kapitalen; de jaarlijksche omslag zou het eenige behooren te zijn. Nu is het voor ieder duidelijk, dat een regeling-door-verzekering niets anders is, dan een regeling-door-fonds of -kapitaalvorming. Alleen, men doet het niet zelf, maar laat het anderen doen. Wat geen principieel, alleen maar een vorm-verschil geeft.

Men kan, naar mijn gevoelen, niet genoeg waarschuwen tegen de invoering van de verzekering op dit gebied. Ik kan hier niet uitvoerig worden; de tijd daartoe ontbreekt mij thans om eenigszins volledig dit onderwerp te behandelen. Ik maak slechts de volgende opmerkingen, die ik ook reeds in mijn lezing in Kampen, maar toen meer uitgewerkt, heb gegeven:

1e. De Gereformeerde Kerken in Nederland hebben een ledental, groot genoeg om zelf de verzekeringsgedachte uit te voeren. Het is een utopie te meenen, dat men bij een verzekeringsmaatschappij goedkooper terecht zou kunnen.

2e Men betrekt in de geheele organisatie van de Kerken een steeds groeiend belang bij het financieel beheer van verzekeringsmaatschappijen e.d. Ik zou willen vragen: heeft men nog niet genoeg leergeld betaald?

3e. Men betrekt voorts in het leven der Kerken een steeds groeiend gevaar van toenemende materieele zorgen. Men denke hier slechts aan de gevaren van devaluatie, inflatie, e.d. Wie hier zijn oogen nog niet open had, die is op een gevoelige manier wakker geschud door de jongste Kabinetscrisis. De reactie in de financieele wereld in en buiten Nederland op deze gebeurtenis heeft voldoende aangetoond, hoe men de gevolgen van die crisis aanstonds heeft aangevoeld. En al mag dat nu weer eenigszins geluwd zijn (omdat elke drenkeling zich aan een stroohalm vastklampt en in casu de stroohalm van een Ministerie onder een gematigd man als de Geer gezien wordt als een reddingsplankje), toch doet onvoorzichtig ieder die meent, dat hierdoor de inflatie-gevaren e.d. voor de komende d e c e n n i a' zijn bezworen. Als dit nu zoo is, dan mag de vraag gesteld worden: wat belang toch zouden onze Kerken er bij hebben om na vandaag groote sommen uit te geven, die in de toekomst, zooal niet geheel waardeloos, toch sterk in waarde gedaald zullen blijken te zijn?

*

Al deze dingen dus, zoowel de landelijke samenwerking (anders gezegd, de landelijke omslag), als ook een verzekering, die alle Kerken zal omvatten, verergeren slechts het „systeem", waarover Prof. Grosheide in 1934 reeds klaagde. Er blijft m.i. geen andere uitweg over dan: terugkeer naar Rutgers Sr, dat is terugkeer naar de regeling van de Synode-1905. Men behoeft mij daarbij niet te vragen of ik dan niet bekend ben met de ontwikkeling, die tusschen 1905 en 1923 werd gezien: de moeilijkheden, waarin plaatselijke Kerken kwamen te verkeeren, bijv. door sterfgevallen van predikanten, zeer kort na elkaar e.d. Ik weet het alles zeer wel; en ik heb in mijn lezing rekenschap gegeven van mijn standpunt daartegenover. Ik kan dit thans niet nader hier bespreken. Maar wel staat dit voor mij vast: hoe meer men de belangen, die elke Kerk individueel behoort te verzorgen, van de zorgen van elke Kerk wegneemt, althans daarvan verwijdert, des te minder zal de drang om in zulke, niet rechtstreeks meer aangevoelde, belangen te voorzien, werken. Men probeere het opnieuw met de kracht der liefde, die nog in onze Gemeenten gevonden wordt ten opzichte van de eigen predikanten. En wanneer die liefde zal blijken niet sterk genoeg meer zijn om te doen wat plicht is tegenover de eigen predikanten, dan is het ook volkomen onredelijk te verwachten, dat die liefde zich beter en gunstiger zal openbaren in de vervulling van eischen, die niet meer als de eigen, directe belangen worden gezien. Als het geestelijk leven niet sterk genoeg meer bloeit om te voorzien in de eischen van hetgeen eigen leven vordert, wat voor verwachting heeft men dan nog voor de vruchtbaarheid van dat leven voor meer verwijderde belangen? Ds Couvée klaagt in zijn bovenvermeld artikel, dat onder ons „de liefde niet bloeit". Ik ben 't hierin gedeeltelijk met hem eens: in haar algemeenheid is de klacht m.i. onjuist. Maar wie en wat zijn hier de oorzaken? Vele ongetwijfeld! Maar een der oorzaken zie ik ook in het slechte voorbeeld van wie tot leidsman, tot voorganger werd geroepen. In den Bijbel vinden we de ernstige voorbeelden van de nawerking der afwijkingen dergenen, die op de eerste posten staan. Ik noem hier als voorbeeld alleen maar David en zijn raadgevers, die door hun „eigenwilligen" dienst om de ark op een nieuwen wagen te vervoeren, in plaats van die, volgens het duidelijk gebod van God, te dragen, oorzaak geworden zijn van Uzza's dood.

(Zie vervolg op blz. 380.)

*) Verbetering: In het artikel van de vorige week zijn enkele regels op een verkeerde plaats gekomen. De regel „Een voorziening in de individueele behoeften, anders gezegd de „noddruft" in elk Emeritaatsgeval, wordt daarbij onmogelijk. (Ik weet, o criticl, dat een plaatselijke kerk desgewenscht tot een suppletie mág besluiten);", thans opgenomen sub „ten vierde" op bladzijde 372, 2e kolom, onderaan, leze men achter „uniformiteit" in „ten tweede".

1) Voor een juiste appreciatie is het zeer belangrijk er op te letten, dat de Deputaten-1923, t.w. Prof. Dr H. H. Kuyper en de predikanten J. Hania en H. Meijering in hun rapport zich noch pro, noch contra uitspreken, enkel richtlijnen geven ingeval „de Kerken onder elkander financieele verplichtingen willen aangaan" inz. art. XIII enz.

En in een aan de Synode-1930 uitgebracht rapport wordt, sprekend over de Synode-1923, gezegd: Hoewel toch de b e z w a r e n e r k e n n e n d e „die aan een gemeenschappelijk dragen van de gezamenlijke pensioenlasten verbonden zijn, achtte genoemde Synode n o c h t a n s zulk een regeling niet p r i n c i p i e e l o n g e o o r l o o f d en meende zij haar aan de Kerken, wegens de practische voordeelen wel te kunnen aanbevelen, mits" (enz.; volgen de richtlijnen der Deputaten).

Wat hier (1930) wordt medegedeeld over het standpunt der Synode-1923, moet rusten op kennis der mondelinge besprekingen. Want in de Acta zelf zal men niets vinden, dat bewijsmateriaal geeft voor deze „posthume" verslaggeving. Maar belangrijker is wel de aarzelende, schoorvoetende wijze van introduceeren dezer nieuwe regeling zoowel in 1923 als in 1930. Dat óók geeft moed aan ieder die twijfel voelt opkomen, en voorkeur voor de oude regeling durft openbaren.

Gespaarden!

Terwijl ik deze copie stel is ons hart in kommer over het leven van millioenen, ook over het eigen leven en dat der onzen. Is er nog grond voor eenige hoop op levensbehoud? Ja, zegt de Schrift, zij neemt ons mee naar.... een obscuur kroegje op den stadsmuur van Jericho. Deze stad zal met haar bewoners, zelfs met haar vee, worden omgekeerd. De man, die een lap van haar stoffen, een klompje van haar goud aan de vernieling zal willen ontrukken, zal zelf van de aarde worden verdaan. De mensch, die tijden later deze vesting weer zal opbouwen, zal dit met den dood zijner beide zonen betalen. Zoo gewisselijk is het verderf van Jericho bij God besloten. Maar door het geloof is Rachab, de hoer, niet omgekomen....

Rachab, de hoer.... Wij hebben daar een symbolische hoer van gemaakt, zooals wij symbolische tollenaren hebben en symbolische bezetenen. Deze vrouw symboliseert ons aller zondigheid. Zonde is niet zulk een verschrikkelijk woord, hoor! Men went daar zeer spoedig aan. In de dogmatiek is het een begrip waarmede men veel kan klaar maken. Ook in het practische leven, de staatkunde, den handel is het een nuttige zaak; men kan daar veel op afschuiven. In het persoonlijk leven heeft dit woord weliswaar een minder aangenamen klank; wij denken aan de kleine zwakheden der vromen. Daar spreekt de Schrift van zonde: Rachab, de hoer.... Een soldaten-liefje! Ik gis niet naar bijzonderheden, gelukkig zij, die niet weten. Een net mensch loopt zulk een perceel met vlugge stappen voorbij. Maar de heilige God heeft hier stilgehouden. Hij heeft dat perceel gezien, dat mensch gadegeslagen. Toen heeft Hij gesproken: Ik wil deze vrouw verlossen. Mijn Lieve Zoon, Ik geef haar aan U! Wij zullen den Heiligen Geest nederzenden om in haar hart het geloof te werken. En gij, Mijn engelen, schrijft deze vrouw met de gouden pen der genade in het Boek des Levens! Dat was genade!

Genade! Ik kom dit woord dikwijls tegen, ik hoor het vele malen in preek of toespraak, het ruischt mij tegen uit de strofen van menig lied. Het is ook een bekend woord uit de controvers der eeuwen. Alles is genade! zeggen de menschen soms kort en krachtig. Maar genade in de practijk (en er is geen andere dan practische reëele, werkelijke genade) kunnen wij niet altijd zoo waardeeren. Neen, Heere, ik houd niet met U stil voor dat kroegje op den stadsmuur. Ik kén die menschen! Voor zulken zou een concentratiekamp wel goed zijn! Daar zijn in deze stad toch wel andere candidaten voor Uw Genade dan dit mensch, de roode draad Uwer Ontferming hangt uit het verkeerde raam! Maar genade is geen medelijden. Genade is niet, dat God zegt: och, dat arme mensch, wat is zij ongelukkig! Zij wil wel goed, maar zij is zoo zwak, Ik zal haar een handje helpen om een beter mensch te worden. Neen, genade is dat God, om Zijns Zelfs wil, aan verloren zondaren het leven geeft. Door genade is Rachab, de hoer, niet omgekomen....

Door genade? Mijn citaat is niet precies. Er staat in de Schrift: door het geloof is Rachab niet omgekomen. Het is met dat woord geloof als met het woord genade, er is een controvers van eeuwen over, er zijn oorlogen en geruchten van oorlogen over dit punt. Ik geef echter niet toe en zal nooit toegeven, dat het eenig wezenlijk verschil maakt of ik hier spreek van genade of van geloof. Want wat is geloof anders dan uitgestorte, verwezenlijkte, werkelijke, practische, reëele genade Gods? En als geloof wat anders is.... ach, mijn broeder!

Ik schuif nu aarzelend langs dat kroegje op den stadsmuur van Jericho. Na veel strijd ben ik geneigd mij te verzoenen met de wegen der genade Gods. Althans in dit speciale geval. Helaas, nieuwe stof tot ergernis! Wat is die kamer vol! Daar heeft dat mensch haar vader en moeder, haar broeders en zusters, met hun kinderen notabene! in de schuilkelder der genade een toevlucht geboden. Heel haar familie en dat is een stelletje! Wat is zoo'n mensch toch oppervlakkig, maar wat kan je er ook anders van verwachten? Wij hebben hoogstens een flauw hoopje voor onze gedoopte kinderen. Wel zeggen wij in de belijdenis, dat wij niet twijfelen zullen aan hun zaligheid wanneer zij vroeg van ons worden weggenomen.... maar dat is symbolisch. Reëel, werkelijk, neen, dat is het voor ons niet. Want tusschen genade en geloof liggen nog vele mijlen, om van de vele soorten van geloof nog maar te zwijgen. Neen, in dat kamertje voelen wij ons niet veilig als de muren van Jericho vallen. Doch de Heere Heere spreekt: Gelijk de hemelen hooger zijn dan de aarde, zoo is Mijn Genade hooger dan uw genade!

Op die genade wil ik leven, op die genâ den doodsnik geven....

N. B.